33e

פאַרלאַג „דער האַמער", מאָסקווע=קיעוו=אָדעס.

947,1
86/9

ש. יצחקי.

די
עקאָנאָמישע סטרוקטור פון רוסישן אידענטום אין דער מלחמה=צייט.

פּרייז 1 רובל.

9
86

מאָסקווע.
1919.

452

ש. יצחקי.

N 435

די עקאנאמישע סטרוקטור פון רוסישן אידענטום אין דער מלחמה־צייט.

דאס אויספארשן פראגן, וואס זענען צוזאמענגעבונדן מיט דער אידישער עקאנאמיק, לאזט זיך באזונדערס שטארק פילן דער מאנגל אין סטאטיסטישע מאטעריאלן, מיט וועלכע ס'קומט אויס צו אפערירן. מ'קאן זאגן, אז אויסער די ידיעות, וואס שטאמען נאך פון דער פאלקס־ציילונג פון 1897 יאר איז כמעט נישטא קיין אנדערע קוועלן, וואס זאלן פול און אלזייטיג באלייכטן דאס אידישע לעבן. דאס אלץ שטעלט זעהר אין א שווערער לאגע דעם אויספארשער, אזוי אז אים קומט אויס אויסצוגעפינען די נויטיקע ידיעות אויף זייטיקע אופנים. דעריבער מוזן מיר, אנהויבענדיק דעם דאזיקן ארטיקל, לכתחילה אויסריידן, אז די טעמע איז דורך אונז ווייט נישט ערשעפט. מיר האבן זיך בלויז באמיהט צו באלייכטן די גרונד־מאמענטן פון אונזער סאציאל־עקאנאמישער סטרוקטור.

1.

לויט די דאטן פון דער אלרוסישער פאלקס־ציילונג פון 1897־טן יאר, האבן זיך אין רוסלאנד צו יענער צייט געפונען 5,216,000 (אין רונדע ציפערן) אידן, וואס זענען נישט גלייכמעסיג צוטיילט געווען איבער דער רוסלענדישער טעריטאריע: אינ׳ם תחום האבן געוואוינט 93,9 פראצ., און אין גאנצן איבעריגן לאנד בלויז 6,1 פראצ. פון אלע אידן. קיין שפעטערדיגע ידיעות זענען נישטא, און דעריבער קומט אויס אלע אויסרעכנונגען וועגן דער צאל אידן אין רוסלאנד אין דער שפעטערדיגער צייט, אויף א אומדירעקטן אופן ארויסצופירן פון די דאטן, וואס עס גיט אונז די פאלקס־ציילונג פון 1897 יאר.

בכדי צו באשטימען, ווי גרויס עס איז די צאל פון רוסלענדישן אידענטום ביי איצטיגן טאג, האבן מיר זיך באנוצט מיט די ידיעות וואס ווערן געבראכט אינ׳ם בוך: „Еврейское население России, по данным 1897 г. и по новейшим источникам“. וואס איז ארויסגעגעבן געווארן דורך דער אידישער סטאטיסטישער געזעלשאפט. קאמבינירענדיג עס מיט די מאטעריאלן וועגן הוימלאזע, וואס ס׳האט צונויפגעקליבן די סטאטיסטישע

אפטיילונג פון יעקאפא *). מיט דער הילף פון די אלע ידיעות קאן מען פעסטשטעלן די צאל פון דער אידישער באפעלקערונג צום אנהויב פון 1917־טן יאָר, ווייל די ידיעות פון דער סטאטיסטישער אפטיילונג פון יעקאפא געהערן צום סוף פון 1916־טן יאָר.

אויסרעכענענדיק די צאל פון דער אידישער באפעלקערונג צום אנהויב פון 1917־טן יאָר, זענען מיר ביי יעדן איינציגן פאל ארויסגעגאנגען פון די געהעריגע ציפערן פון 1897־טן יאָר, צו וועלכע מיר האבן צוגעגעבן דעם נאטירליכן צו־וואוקס פאר 20 יאָר, ווי אויך דעם צו־וואוקס און פארלוסט, וואס קומט אויס אויפ'ן חשבון פון די היימלאזע, פארקלענערענדיג דעם סך־הכל, וואס האט זיך באקומען אויף דער צאל, וואס האט אויסגעוואנדערט פון רוסלאנד פאר דעם זעלביגן צוואנציג־יאָריגן פעריאָד — פון 1897 ביז 1917. פארשטעהט זיך, אז די ציפערן, וועלכע מיר האבן אויף אזא אופן באקומען, זענען נישט זעהר פינקטליך (וועגן דעם איז אנגעוויזן אויך אין דער הקדמה פון ה' קלינטשין צו דער אויבנדערמאנטער אויסגאבע פון דער אידישער סטאטיסטישער געזעלשאפט). אבער דאך קאנען מיר

---

*) זעה די זשורנאלן: „Дело помощи“, „Помощь беженцам“ אין „Помощь“ פאַר'ן 1916-טן יאָר.

לויט זיי בּאַקומען אַ בּאַגריף וועגן דער ווארשיינליכער צאָל פון רוסלענדישן אידענטום און וועגן די קעגנזייטיגע באַציהונגען צווישן זיינע פאַרשיידענע חלקים. די ציפערן האָבּן מיר צוטיילט אויף 8 טעריטאָריאלע גרופּן, אויף וועלכע עס איז זיך בּאַ איצטיגן טאָג צופאַלן רוסלאַנד.

אלס רעזולטאַט פון דעם אלעס, בּאַקומען מיר פּאָלגנדע טאַבּעלע:

(טאַבּעלע נומ׳ 1, ז. 8).

ווי עס איז צו זעהן פון דער טאַבּעלע, דערגרייכט די ווארשיינליכע צאָל פּון אידן, וואָס האָבּן געוואוינט אין רוסלאַנד צום אָנהויבּ פון 1917־טן יאָר, (אין רונדע ציפערן) — 6,057,000. אויף אזא אופן האָט זיך די אידישע בּאַפעלקערונג אין רוסלאַנד פאר די פארגאַנגענע 20 יאָר פארגרעסערט בּלויז אויף 841,000 מענטשן.

אזאַ אומבּאַדייטענדער פּאַקטישער צו־וואוקס אין משך פון 20 יאָר, אין דער צייט, ווען דער קאָעפיציענט פונ׳ם נאַטירליכן יערליכן צו־וואוקס בּיי אידן האַלט דורכשניטליך 2 פּראָצ., קאָן דערקלערט ווערן הויפּטזעכליך דערמיט, וואָס פאר דעם זעלבּיגן פעריאָד איז פּאָרגעקומען אַ קאָלאָסאלע איבּערוואנדערונג פון די אידישע מאַסן קיין אמעריקע און אין אנדערע לענדער.

טאַבעלע № I

די טעריטאָריאַלע גרופּען.	די צאָל פון דער אידישער באַפעלקערונג לויט דער פאָלקס־צעהלונג פון 1897 יאָר.	די וואַרשיינליכע צאָל פון דער אידישער באַפעלקערונג צום אָנהויב פון 1917-טן יאָר.	
		אבסאָלוט	%
1. אוקראַינע . . .	1.942 000	2.360.000	38.9
2. „קעניגר. פוילען“	1.321.000	1.488.000	24.6
3. ליטע און ווייס-רוסלאַנד . .	1.335.000	1.370.000	22.6
4. רוסלאַנד אין די גרעניצן פון בריסקער שלום-אפּמאַך	234.000	395.000	6.5
5. בעסאַראַביען . .	229.000	237.000	3.9
6. באַלטישער קאַנט	82 000	103.000	1.7
7. קאַווקאַז	57.000	79.000	1.3
8. דאָנער געגנט .	16 000	25.000	6·5
בסך-הכל . .	5.216.000	6.057.000	100.0

לויט די ידיעות, וואָס רופּין 1) און פּאַסמאַניק 2) האָבן אויפגעקליבן ביז'ן 1912-טן יאָר, האָבן אין משך פון 31 יאָר, פון 1887-טן ביז'ן 1912-טן,

---

1) זעה ד"ר רופּין „Die Iuden der Gegenwart“,

2) זעה פּאַסמאַניק: "Судьбы евр. парода," 1918

אויסגעוואנדערט פון רוסלאנד אין אלגעמיין 2,618,000 מענטשן.

ש. יאַנאָווסקי 3) האָט אין זיין פארטראג אויף דער עקאָנאָמישער בּאראטונג וואָס איז דאָ נישט־לאנג פאָרגעקומען אין פּעטערבּורג, אָנגעוויזן, אז די צאָל אידן, וואָס האָבּן עמיגרירט פון רוסלאנד אין משך פון 14 יאָר — פון 1897 בּיז 1914, דערגרייכט בּיז 1,454,000 מענטשן.

בּא קיין שום אַנדער פאָלק פאַרנעמט נישט די עמיגראציע אזא גוואלטיקן פּלאץ, און אין דער הינזיכט איז זי גראָד כאראקטעריסטיש פאר דער אידישער עקאָנאָמישער סטרוקטור. דאָ איז ווערט אָנצוווייזן, אַז דער כאַראקטער פון דער אידישער עמיגראציע איז אין גרונט אנ׳אנדערער, ווי בּא אלע איבּריגע פעלקער. אין דער צייט, ווען בּא אלע אנדערע פעלקער, בּא וועלכע ס׳בּאמערקט זיך א מאָסן־עמיגראציע, וואנדערן איבּערהויפּט אויס די זעלבּסטשטענדיגע עלעמענטן, וועלכע לאָזן איבּער זייערע פאמיליעס אין דער היים און אליין פאָרן זיי אוועק נאָר אויף א צייט, אויף צו פארדינען, — איז די איבּערוואנדערונג בּאַ אידן אַ ענדגילטיגע, זיי פאָרן אוועק קיין אמעריקע מיט זייערע פאמיליעס, בּכדי

---

3) זעה „Разсвет“ פאַר׳ן 1918 יאָר.

דאָרט אינגאַנצן צו פאַרבלייבן. נאָר בא איהן דערגרייכט די צאָל פון נישט זעלבסטשטענדיגע (פאַסיווע) עמיגראַנטן (קיין אַמעריקע) ביז 44 פראָצ. פון דער אלגעמיינער צאָל, בשעת ווען בא אנדערע פעלקער איז דער פראָצענט א סך א קלענערער: בא די איטאַליענער, למשל, וועלכע פארנעמען דעם ערשטן אָרט לויט דער צאָל עמיגראַנטן, דערגרייכט די צאָל פון נישט־זעלבסטשטענדיגע (פאַסיווע) עמיגראַנטן בלויז 24 — 20 פראָצ.

אָט אין דער מאַסן־עמיגראַציע, וואָס טראָגט דעם כאראקטער פון אנ׳ענדגילטיגער איסוואנדערונג פון רוסלאנד, ליגט די הויפּט־סבה פון דעם אומבאדייטענדן צוואוקס אינ׳ם רוסלענדישן אידנטום פאַר די פאַרגאַנגענע 20 יאָר.

איבערגעהענדיק צום באטראכטן דאָס איבעריגע ציפערן־מאטעריאל, וואָס איז צונויפגעקליבן געוואָרן אין דער טאַבעלע נומער 1, זעהן מיר, אז דאָס רוסלענדישע אידנטום, וואָס איז נאָך מיט אזא קורצער צייט צוריק געווען גאַנץ און איינהייטליך, איז איצט צעריבן געוואָרן אויף 8 באזונדערע חלקים, נישט גלייך סיי אין כמות סיי אין איכות, און צווישן זיי זענען אלס פועל־יוצא פון דער וועלט־מלחמה אוועקגעשטעלט געוואָרן מלוכה־צוימען.

פריהער פון אלע האָט זיך אָפּגעריסן פון רוס־

לענדישן אידנטום די **קרעפטיגסטע צווייג זיינע** — דאס פוילישע אידנטום: דערנאך איז דאס זעלביגע געשעהן מיט'ן ליטווישן און ווייסרוסלענדישן אידנטום, און ענדליך, איז לויט'ן בריסקער שלום־אפמאך, אויף יענער זייט גרעניץ פארבליבן אויך דאס אידנטום פון אוקראינע, בעסאראביען, באלטישן קאנט, קאווקאז און דאנער געגנט.

ס'איז פארשטעהט זיך איבריג אסך צו ריידן וועגן דעם, וואס פאר א שווערער קלאפ עס איז פאר'ן אלוועלטליכן אידנטום אט די צעברעקלונג פון זיין שטארקסטן, קערניגסטן טייל — פונ'ם רוסלענדישן אידנטום. מיט טויזענטער פעדים זיינען די אלע איצט צעריסענע טיילן, צונויפגעבונדן צווישן זיך — צונויפגעבונדן עקאנאמיש, קולטורעל און פאליטיש.

ווי ס'איז צו זעהן פון דער טאבעלע, וואוינט די גרעסטע טייל פונ'ם רוסלענדישן אידנטום אויף דער טעריטאריע פון אוקראינע, וואו ס'איז צום 1917־טן יאר געווען גענוי 2,360,000 אידן. דאס צווייטע ארט לויט דער צאל פארנעמט די אידישע באפעלקערונג פון פוילן (24,6 פ.), אויפ'ן דריטן ארט שטייען ווייסרוסלאנד מיט ליטע (22,6 פ.), און נאך זיי גייען איינס נאכ'ן אנדערן: רוסלאנד אין די גרעניצן פון בריסקער שלום־אפמאך (6,5 פ.).

בעסאַראַביען, וואָס איז איצט אָפּגעגאַנגען צו רומעניען (3,9 פּ.), דער באַלטישער קאַנט (1,7 פּראָצ.), קאַווקאַז (1,3 פּ.), און אויפ'ן לעצטן אָרט — דער דאָנער קאַנט (0,5 פּראָצ.).

אויף אזא אופן שטייט רוסלאַנד נאָכ'ן בריסקער שלום ערשט אויפ'ן 4־טן אָרט לויט דער צאָל אידן, וואָס וואוינען אויף איר טעריטאָריע, און געבליבן איז דאָרט בלויז א אומבאַדייטענדער טייל פונ'ם גאַנצן רוסלענדישן אידנטום — 395.000 מענטשן אָדער 6,5 פּראָצ. (לויט די ידיעות, וואָס זענען געווען צום אָנהויב פון 1917־טן יאָר). די גאַנצע מאַסע פון ארבעטנדע אידן איז געבליבן אויף יענער זייט גרעניץ.

לאָ'מיר איצט א ביסל גענויער באַטראַכטן דעם צוזאַמענשטעל פון דעם טייל פון רוסלענדישן אידנטום, וואָס איז איצט אָפּגעריסן געוואָרן פון איר צענטער און איז פאַרבליבן אינ'ם נישט־אָקופּירטן רוסלאַנד. די ווייטערדיגע צעטיילונג פון די 395,000 אידן, וואָס וואוינען אינ'ם נישט־אָקופּירטן רוסלאַנד, ווערט אונז קלאָר פון פאָלגנדער טאַבעלע (נומער 2):

(טאַבעלע נומ 2, ז. 13).

דאָס אידנטום, וואָס איז פאַרבליבן אין די גרעניצן פונ'ם נישט אָקופּירטן רוסלאַנד, וואוינט אין זיין גרעסטן טייל (238,000) אין אייראָפּייאישן

טאַבעלע № 2

די קאַטעגאָריעס פון דער באַפעלקערונג די טעריטאָריאַלע גרופן	די וואַרשיינליכע צאָל אידען, וואָס האָבען געוואוינט אינ׳ם נישט אקופּירטן טייל פון רוסלאנד צום אנהויב פון 1917 יאָר.					
	ארטיגע		היימלאזע*)		צוזאמען	
	אַבסאָלוטע צאָל	%	אַבסאָלוטע צאָל	%	אַבסאָלוטע צאָל	%
אייראפּעאיש רוסלאנד	238.000	73,2	87.000	26,8	325.000	100
סיביר און מיטל-אזיען	68.000	90,7	2.000	9,3	70.000	100
צוזאמען	306.000	79,2	89.000	21.8	395.000	100

*) דאָס מאַטעריאַל וועגן די הימלאָזע האָבן מיר גענומען פון דער טאַבעלע, וואָס איז צוזאַמענגעשטעלט געוואָרן דורך דער סטאַטיסטישער אָפּטיילונג פון יעקאָפּאָ צום 1-טן נאָיאַבר 1916. (Дело помощи № 12 פאַרן 1916 יאָר.)

רוסלאנד, אין אזיאטישן רוסלאנד (סיביר און מיטל־אזיען) וואוינען בסך־הכל 68.000 אידן. כמעט 0,8 פון אלע אידן (79,2%) זיינען ארטיקע שטענדיקע איינוואוינערס, דאס רעשט זיינען די אנטלאפענע, וואס אינ׳ם אייראפעאישן טייל פונ׳ם נישט־אקופירטן רוסלאנד דערגרייכט זייער צאל ביז 26,8% פון דער אלגעמיינער צאל אידישע איינוואוינער. דערביי דארף מען געדיינקען, אז אין דער צאל 89,000 היימלאזע, וואס מיר האבן אנגעוויזן, זיינען נאך נישט אריין אלע קאטעגאריעס זייערע, נאר בלויז די, וואס פלעגן באקומען וועלכע נישט איז שטיצע פון די קאמיטעטן, ד.ה. איבערהויפט די אזוי גערופענע „איזשדיווענצעס’’. א גרויסער טייל אבער פון די היימלאזע, ד. ה. די פון זיי, וועלכע פלעגן קיין שום שטיצע נישט באקומען, איז אין דער צאל נישט אריין, אזוי אז אין דער ווירקליכקייט איז דער פראצענט פון היימלאזע א סך גרעסער פון 26,8.

פארענדיגנדיק מיט דער פראגע וועגן דער גרוים פון פארשיידענע קאטעגאריעס פון אידנטום, האלטן מיר פאר נויטיג אנצווייזן נאך אויף אט וואס: נעמענדיג אין באטראכט, אז אין די נישט אקופירטע טיילן פון וויטעבסקער און מאהילאווער גובערניעס איז געבליבן העכער 100,000

אידן, קאנען מיר פעסטשטעלן, אז די צאל פון די אידן, וועלכע וואוינען אין דעם רוסלאנד, וואס אין פארבליבן נאכ'ן בריסקער שלום־אפמאך, באשטייט מער ווי אויף דער העלפט פון איינוואוינערס פונ'ם געוועזענעם תחום (די איינוואוינערס פון וויטעבסקער און מאהילאווער גובערניעס און די הימלאזע). מיט דעם דאזיגן פאקט דארף מען זיך זעהר שטארק רעכענען בא אונזערע באטראכטונגען וועגן אונזער סאציאל־עקאנאמישער לאגע. דערצו, ד. ה. צום באטראכטן אונזער סאציאל־עקאנאמישע סטרוקטור, ווען מיר גלייך אריבערגיין.

2.

מיר האבן שוין אנגעוויזן אין אנהויב פון דעם ארטיקל, אז צוליב דעם, וואס קיין נייע ידיעות זיינען נישטא, באזירן זיך כמעט אלע אויספארשונגען, וועלכע בארירן די פראגן פון דער אידישער סאציאל־עקאנאמישער סטרוקטור, אויף די איצט שוין פארעלטערטע ציפערן פון דער פאלקס־ציילונג פון 1897 יאר; אין די דאזיגע ציפערן באמיהען זיך די אויספארשערס אריינצוטראגן די אדער יענע קארעקטיווען, וועלכע זיי באקומען דורכ'ן ערלערנען די פארענדערונגען, וואס זיינען פארגעקומען אויף פאר־

שיידענע געביטן פון אונזער לעבן פאר די פאַרגאַנגענע 20 יאָר.

איינער פון די גרונד־פאַקטאָרן אויף צו כאַראַקטעריזירן אונזער איצטיגע לאַגע אין פאַרגלייך מיט דער לאַגע אין 1897־טן יאָר איז די שוין אָנגעוויזענע מאַסן־עמיגראַציע פון רוסלאַנד אין אַמעריקע און אין אַנדערע לענדער, וואָס איז געגאַנגען אַהן אויפעהר כמעט די גאַנצע 20 יאָר (פון 1897 ביז 1914). די רעזולטאַטן פון דער קאָלאָסאַלער אויסוואַנדערונג האָבן זיך אויך זעהר אַ טרויעריגן אופן אָפּגערופן אויפ׳ן סאָציאַלן מצב פון דעם אידענטום, וואָס איז פאַרבליבן אין רוסלאַנד.

ש. יאַנאָווסקי (זעה זיין פאַרטראַג אויף דער עקאָנאָמישער באַראַטונג) האָט, רעכענענדיג זיך מיט דעם דאָזיגן גרונד־פאַקטאָר פון דער אידישער עקאָנאָמיק, געפּרובט אויפ׳ן גרונט דערפון צו באַשטימען דעם וואַרשיינליכן פּראָפעסיאָנעלן באַשטאַנד פון רוסלענדישן אידנטום אין 1914־טן יאָר, צונויפשטעלנדיק די ציפערן, וועלכע ער האָט באַקומען לויט פאָלגענדער טאַבעלע (טאַבעלע נומער 3):

(טאַבעלע נומ׳ 3 ז. 17).

די טאַבעלע באַווייזט אונז, אַז פון די 1,450,000 אידן, וואָס האָבן אין פאַרלויף פון די

N435

טאבעלע № 3

פּראָפעסיאָנס-קאטעגאָריעס	די צאָל פון די, וואס האָבען געלעבט פון דער פראפעסיע אין 1897 יאר		דער נאטירליכער צוּוואוקס פאר׳ן משך פון 1897 ביז 1914	דער פארלוסט צוליב דער עמיגראציע אין משך פון 1897 ביז 1914	דער ווארשיינליכער באשטאנד צים 1914 יאר	
	אבסאָלוט	0/0			אַבסאָלוט	0/0
אינדוסטריע . . .	1.794.000	35.4	612.000	850.000	1.556.000	29
האנדל און טראנספּארט	2.158.000	42.6	734.000	270.000	2.722.000	49
אנדערע באשעפטיגונגען	1.111.000	22.0	378.000	330.000	1.159.000	22
בסך-הכל . .	5.063.000	100	1.724.000	1.450.000	5.337.000	100

20 יאר (פון 1897 ביז 1914) עמיגרירט פון רוסלאנד, קומט אויס 850,000, אדער 58,6% אויפן חשבון פון די, וואס לעבן פון דער אינדוסטריע. אנדערש גערעדט, דער הויפט־קאנטינגענט פון עמיגראנטן באשטעהט פון עלעמענטן, וואס פארנעמען זיך מיט פראדוצירענדער ארבייט. אט דער דאזיגער קאלאסאלער, אומאויפהערליכער פארלוסט פון די פראדוצירנדע עלעמענטן האט סוף כל סוף צוקאליעטשעט די עקאנאמישע לאגע פון רוסלענדישן אידענטום, וואס איז ביז דאן אויך געווען נישט נארמאל, און וואס ווייטער איז אלץ גרעסער און גרעסער געווארן דער פראצענט פון מענטשן, וואס לעבן פון מסחר.

אבער אויב די טאבעלע, וואס ה׳ יאנאווסקי האט צוזאמענגעשטעלט, גיט אונז אין אלגעמיין א ריכטיקן באגריף וועגן דעם ווי עס האט געווירקט די לאנגיעריגע מאסן־עמיגראציע אויף דער פארענדערונג פון דעם פראפעסיאנעלן באשטאנד פונ׳ם רוסישן אידנטום, קאנען מיר דאך נישט איינשטימען מיט זיין — שוין צו פשוט׳ן — מעטאד פון אויסרעכנען דעם ווארשיינליכן פראפעסיאנעלן באשטאנד פון דער אידישער באפעלקערונג אין 1914־טן יאר. ווייל אויסער דער עמיגראציע, איז דאך פאראן א גאנצע רייה אנדערע פאקטארן, וועל־

כע האבן געווירקט אויף דער פארענדערונג פון אונזער פראפעסיאנעלן באשטאנד און וועלכע ה' יאנאווסקי האט פונדעסטוועגן אין אכט נישט גענומען. און פריהער פון אלץ דארף דא אנגעוויזן ווערן אויף דער בהדרגה'דיקער, הגם זעהר לאנגזאמער פראלעטאריזירונג פון די אידישע מאסן, וועלכע גייען איבער פון די נישט „פראדוצירנדע" באשעפטיגונגען צו „פראדוצירנדער ארבעט". דעריבער דאכט זיך אונז, אז די ציפערן פונ'ם ווארשיינליכן פראפעסיאנעלן באשטאנד פון רוסישן אידנטום אין 1914־טן יאר, וואס זיינען געבראכט אין דער טאבעלע (29% וואס לעבן פון דער אינדוסטריע און 49% פון מסחר), זענען צו פעסימיסטיש) אין דעם זינען, וואס דא איז פארקלענערט דער % פון די, וואס לעבן פון דער אינדוסטריע און צופיל איבערגעטריבן דער % פון די, וואס לעבן פון מסחר).

גראד פאר די לעצטע יארן, בשעת דער אייראפייאישער מלחמה, איז די אידן אויסגעקומען איבערצוטראגן א גאנצע ריה פון אומגליקן, וואס האבן טיף בארירט זייער גאנצן לעבנס־ארט. די מלחמה האט זיך זעהר שטארק אפגערופן אויף אונזער גאנצער עקאנאמישער כטרוקטור, זי האט צושטערט די געוויינטליכע לעבנס־פארמען פון די אר־

בעטענרע מאסן אין געבראכט דערצו, אז זיי האבן געמוזט איבערוואנדערן פון זייערע איינגעזעסענע ערטער אויף נייע, פרעמדע, בייטענדיק דערביי זייער באשעפטיגונג, ווייל זיי איז אויסגעקומען צוצופאסן זיך צו די נייע לעבנס־באדינגונגען. די צושטערונג און דער אונטערגאנג פון א גאנצער רייה אידישע ווירטשאפטן אין די אקופירטע געגנטן, דער אונטערגאנג פון גאנצע צווייגען פון דער אינדוסטריע, אין וועלכע די אידן פון תחום זענען באשעפטיגט געווען, די ארויסשיקונגען און דאס אנטלויפ'ן פון דער היים מיט די אלע פאלגן דערפון, ענדליך דער בריסקער שלום, און די לעבנס־באדינגונגען, וואס זענען א דאנק אים באשאפן געווארן אין די ערטער, וואו אידן האבן זיך מאסנוויז באזעצט — דאס אלץ האט אויף א גרינדליכן אופן אומגעענדערט די אלע פארהעלטנישען, וואס האבן ביז דער מלחמה געהערשט צווישן אידן.

דער גרעסטער טייל פון די איבערגעציילטע פאקטארן לאזט זיך נאך איצט נישט גענוי און ריכטיק סטאטיסטיש אויסצופארשן. אויסער דעם, גיט אונז נישט די באגרענעצקייט אין ארט די מעגליכקייט צו בארירן אין דעם ארטיקל אלע זייטן פון דער פראבלעם פון דער אידישער עקאנאמיק. וואס שטעהט אין צוזאמענהאנג מיט דער אימפעריאליס־

טישער קריג, וועלכע פאַרפּלייצט שוין העכער 4 יאָר מיט בלוט די גאַנצע וועלט. דעריבער וועלן מיר זיך באַגרעניצן דערמיט, וואָס מיר וועלן באַטראַכטן בלויז די מאָמענטן, וועלכע לאָזן זיך גענוי אויספאָרשן און וועלכע האָבן אַ באַשטימענדיגע באַדייטונג פאַר אונזער סאָציאַל־עקאָנאָמישער סטרוקטור. און פריהער פאַר אַלץ וועלן מיר זיך אָפּשטעלן אויף דער פראַגע וועגן די היימלאָזע.

דער פאַקט, וואָס אין זייער הויפּט־מאַסע זענען די אידן קאָנצענטרירט ביי דער מערב־גרעניץ פון רוסלאַנד, האָט זיך זעהר שווער אָפּגערופן אויף'ן גורל פון רוסלענדישן אידנטום אין משך פון די לעצטע 4 יאָר. גראָד דער טייל פון רוסלאַנד האָט פריהער און מעהר פון אַלע אַנדערע געליטן פון די מלחמה־אָפּעראַציעס, ווייל טיילווייז איז דאָס געווען די אַרענע, אויף וועלכער די דאָזיגע אָפּעראַציעס האָבן זיך אָפּגעשפּילט, און טיילווייז איז עס געווען די נאָהענטסטע בייפראָנטיגע געגנט. די צאַרישע רעגירונג האָט ווייזט אויס געהאַלטן, אַז זי טאָר נישט איבערלאָזן אין דער בייפראָנטיגער געגנט, אויסער די גרעניצן פון איר „שוץ און זאָרג״ אירע פילגעליבטע בירגער פון אידישן גלויבן און זי האָט דעריבער אָנגענומען אַלערליי מיטלען, בכדי אַרויסצוזעצן די אידן פון פוילן, קורלאַנד און קאָווי־

נער גובערניע. דערביי איז זי געווען אויף אזויפיל אנטשלאסן, אז זי האט זיך נישט אפגעשטעלט אפילו פאר'ן טיילווייזן אפשאפן דעם תחום המושב און פאר'ן פונאנדערשיקן די „קראמאלנע אינאראדצעס" איבער די שטעט און דערפער פון צענטראלן רוסלאנד. אבער אויסער די געצוואונגענע גירושים, האט זיך אנגעהויבן אויך א מאסענווייזע, „פרייווילינגע" אויסוואנדערונג, וואס האט מאביליזירט א באדייטנדן טייל פונ'ם תחום־אידנטום. מיר האבן זיך נישט צוליב וואס איבעריגס אפצושטעלן אויף דעם שוידערהאפטיגען בילד, ווייל מיר אלע געדענקען נאך, ווי ס'איז געווען אט די געצוואונגענע אויסוואנדערונג פון גוואלטיגע מאסען, אין א אטמאספער פון בלבולים און שפאט, ווען מיט מענטשן איז מען זיך באגאנגען ערגער ווי מיט בהמות, טרייבענדיק זיי אין די „טעפלושקעס" פון איין ארט אויפ'ן צווייטן. אט די שרעקליכע טעג— די טעג פון די גירושים פון קאוונער און קורלענדער גובערניעס — וועלן קיינמאל נישט פארגעסן ווערן. ס'איז איצט נאך נישט געקומען די צייט אנצושרייבן די געשיכטע פון רוסישן אידנטום פאר די שרעקליכע יארן 1914 — 1916. די עפאכע וועט אבער לויט איר שוידערהאפטיגקייט פארנעמען א באזונדער ארט אפילו אין אונזער געשיכטע.

אין דער געשיכטע פון דעם פאלק, וואס איז דער איבעריגער מערטירער. דא וועלן מיר זיך באגרעניצן בלויז מיט'ן ערלערנען די פאלגן, וועלכע ס'האט געהאט אט די אויסוואנדערונג פאר אונזער סאציאל־עקאנאמישער סטרוקטור. וועגן דער פראגע איז בא אונז פאראן א גענויער ציפערן־מאטעריאל, וואס איז איפגעזאמעלט געווארן דורך דער סטאטיסטישער אפטײלונג פון יעקאפא, און צום באטראכטן פון דעם מאטעריאל וועלן מיר גלייך אריבערגיין.

לויט די מאטעריאלן פון דער סטאטיסטישער אפטײלונג פון יעקאפא*) וואס זענען צונויפגעשטעלט געווארן צום 1־טן נאיאבר 1916, איז דורך די אידישע הילפס־קאמיטעטן פאררעגיסטרירט געווארן בסך־הכל 238,011 אנטלאפענע און ארויסגעשיקטע, וואס האבן זיך געווענדעט אין קאמיטעט נאך וועלכע נישט איז הילף. פון דער צאל קומט אויס 169,061 מענטשן, אדער 71 % אזוינע, וואס פלעגן באקומען פון קאמיטעט שטענדיגע שטיצע—,,איזשדיווענצעס''. אנדערש געזאגט, זענען אין די אידישע קאמיטעטן הויפזעכליך פאררעגיסטרירט געווארן די, וועלכע פלעגן באקומען שטיצע. די איב־

---

*) זעה № 12 „Дело помощи“ פארן 1916 יאר,

ריגע זענען אין דער צאל 238,011 כמעט נישט אריין. א בערגייענדיג צום באטראכטן דעם סאציאל־עקאנאמישן צושטאנד פון די הימלאזע, וועלן מיר אנהויבן פון דער פראגע, ווי גרויס איז דער פראצענט פון זעלבסטשטענדיגע, ווייל לויט דעם סימן קאנען מיר גלייך דערגיין אלע אייגנשאפטן פון א געוויסער גרופע. דערביי וועלן מיר, בכדי צו באקומען דאס בילד בולט'ער, פארגלייכן די ידיעות, וואס מיר האבן וועגן די הימלאזע, מיט די, וואס מיר האבן וועגן דער גאנצער אידישער באפעלקערונג אין רוסלאנד לויט דער פאלקס־ציילונג פון 1897־טן יאר. דאס מאטעריאל וועגן די הימלאזע נעמען מיר צוגעפאסט צו 2 דאטן: צום 1־טן יאנואר און צום 1־טן סענטיאבר פון 1916־טן יאר. אלס רעזולטאט דערפון באקומען מיר פאלגענדעס בילד (ז. טאבעלע נומר 4):

(טאבעלע נומ 4׳ ז, 25).

ווי ס'איז צו זעהן פון דער טאבעלע, איז די צאל פון די נישט זעלבסטשטענדיגע, וואס קומט אויס אויף 100 זעלבסטשטענדיגע א סך גרעסער צווישן די הימלאזע, ווי צווישען דער אידישער באפעלקערונג לויט די ידיעות פון 1897־טן יאר. אט די ערשיינונג לאזט זיך דערקלערן דורך א גאנצער רייה סבות, צווישן וועלכע ס'איז נויטיג אנ־

טאבעלע № 4

אויף 100 זעלבסטשטענדיגע קומט אויס נישט זעלבסטשטענדיגע:

1. צווישן דער אידישער באפעלקערונג לויט די ידיעות פון 1897 — 231 מענשען.

2. ״ די אידישע היימלאזע ״ ״ צום 1 יאנוו. 1916 — 266 ״

3. ״ ״ ״ ״ ״ ״ ״ 1 סענט. ״ — 278 ״

צווייזן אויף פאלגנדע: 1) די אלגעמיינע פארקלענערונג פונ'ם פראצענט פון זעלבסטשטענדיגע צווישן די רוסישע אידן, צוליב דער קאלאסאלער עמיגראציע פון די ארבעטנדע עלעמענטן קיין אמעריקע און אין אנדערע לענדער, 2) די פארקלענערונג פון דער צאל זעלבסטשטענדיגע צוליב דער מאביליזאציע פון אלע ארבעטספעהיקע עלעמענטן אין די יארן 1914 — 1916 און 3) די נישט צוגעפאסטקייט פון די היימלאזע מאסן צו די נייע לעבנס-באדינגונגען, און דאס וואס זיי האט זיך בלויז מיט גרויס מיה איינגעגעבן צו עראבערן נייע עקאנאמישע פאזיציעס אויף זייערע נייע איינוואנדערונגס-ערטער. די ביידע לעצטע סבות, ענג איבערגעבונדן איינע מיט דער אנדערער, האבן געבראכט דערצו, אז דער סאציאלער מצב פון די היימלאזע האט זיך שטארק פארערגערט אינ'ם משך פונ'ם 8 הדשים'דיגן פעריאד, וואס איז פארגאנגען פון 1-טן יאנואר ביז'ן 1-טן סענטיאבר פון 1916-טן יאר. אט די עטליכע ציפערן דערווייזן אונז קלאר, ווי שווער עס האט זיך אפגערופן די „בעזשענסטווא" אויף אונזער סאציאלן ארגאניזם, וואס איז אזוי אויך געווען גענוג שוואך.

לויט די ציפערן, וואס זענען באקומען געווארן פון דער פאלקס-ציילונג פון דער אידישער באפעל-

פערונג פון ווארא‌ניעזש, באארבעט דורך ה׳ ת. ברוידא *), האבן פון די 1221 היימלאזע, וועלכע האבן געהאט א פארדינסט אין זייער אלטער היים, אין ווארא‌ניעזש געהאט באשעפטיגונג בלויז 980, ד. ה. אז די צאל פון די, וואס האבן זיך צוגעפאסט צו די נייע באדינגונגען, דערגרייכט 81,9 %. אבער דאס איז גראד אן אויסנעמליכער גוטער צופאל, ווייל געוויינטליך איז דער פראצענט פון די, וואס האבן זיך איינגעארדענט אויף די נייע ערטער, א סך קלענער. „דער פראצענט פון די וואס האבן זיך איינגעארדנט אין ווא‌ראניעזש״. באמערקט ה׳ ברוידא, — „איז א סך העכער פונ׳ם פראצענט פון די, וואס האבן זיך איינגעארדנט אין אנדערע שטעדט, באזונדערס אין תחום״.

נאר אויב די צאל פון זעלבסטשטענדיקע איז צווישן די היימלאזע שטארק אראפגעפאלן, האבן מיר דערפאר באמערקט א טרויסטנדע ערשיינונג, דהיינו, אז די, וועמען עס האט זיך איינגעגעבן איינצוארדענען זיך אויף די נייע ערטער, זיינען איבערגעגאנגען צו „פראדוצירנדער״ ארבעט.

צו אזא אויספיר וועלן מיר מוזן קומען, ווען מיר וועלן פארגלייכן דעם פראפעסיאנעלן באשטאנד

---

*) Х. Брауде, Евр. население г. Воронежа по данным переписи 1917 года.

די היימלאזע מיט דעם זעלביגן באשטאנד ון גאנצן רוסישן אידנטום לויט די ידיעות פון [illegible] יאר, ווי דאס איז צו זעהן פון דער אונטן געבראכטער טאבעלע (טאבעלע נומער 5):

טאבעלע № 5.

		אויף 100 זעלבסטשטענדיגע קומט אויס:		
	די קאטעגאריעס פון די באשעפטיגונגען.	די אידישע באפעלקערונג לויט די ה.ע.נ. פון יאר 1897.	די היימלאזע לויט די ידיעות צום 1 סעפט. אב יאר 1916 פון	פארגרעסערונג + פארקלענערונג —
1	אינדוסטריע און מלאכה	36,3	51,8	+ 15,5
2	האנדל	31,0	36,7	+ 5,7
3	פריוואטע דיענסט . . .	11,5	1,5	— 10,0
4	פרייע פראפעסיעס און געזעלש. דינסט . .	4,7	7,1	+ 2,4
5	אומבאשטימטע און נישט פראדוקטיווע	7,5	2,0	— 5,5
6	די איבריקע	9,0	0,9	— 8.0
	בסך-הכל .	100,0	100,0	—

די ציפערן פון דער טאבעלע באווייזן זעהר א סך. אין פארגלייך מיט׳ן 1897־טן יאר האט זיך פארגרעסערט דער פראצענט פון די, וואס זענען באשעפטיגט אין די גרופן 1, 2 און 4 און ס׳האט זיך פארקלענערט דער פראצענט פון די, וואס זענען באשעפטיגט אין די גרופן 3, 5 און 6. אבער אין דער צייט, ווען דער פראצענט פון די הענדלער האט זיך פארגרעסערט אינגאנצן אויף 5,7%, איז דער פראצענט פון די, וואס זיינען באשעפטיגט אין דער אינדוסטריע פארגרעסערט געווארן מיט 15,5 %. דערפון נעמט זיך דאס, וואס בשעת אין 1897־טן יאר איז די צאל פון די, וואס זיינען באשעפטיגט געווען אין דער אינדוסטריע און מלאכה, גרעסער געווען פאר דער צאל הענדלער בלויז אויף 5,3%, איז איצט צווישן די הימלאזע די ערשטע צאל גרעסער פאר דער אנדערער שוין אויף 15,1 %. דאס באווייזט אונז קלאר, אז צווישן די הימלאזע קומט פאר דער פראצעס פון אריינגעצויגן ווערן אין די פראדוקטיווע ארבייטס־געביטן. אונטער דער ווירקונג פון די נייע לעבנס־באדינגונגען ווארפן די הימלאזע אוועק זייערע אלטע באשעפטיגונגען און גייען איבער צו דער אינדוסטריע און מלאכה. אבער אויפ׳ן חשבון פון וועלכע פראפעסיאנעלע גרופן קומט פאר אט דער דאזיגער פראצעס? און ענטפער

דאַרויף באַקומען מיר פון דער זעלביגער טאַבעלע. ווי פון איר איז צו זעהן, איז שטאַרקער פון אַלע איבעריגע פאַרקלענערט געוואָרן די 3-טע גרופּע, — „פּריוואַטע-דינסט" (אויף 10 %), נאָך איר גייען: „די איבריקע" (8 %) און די גרופּע פון „אומבאַשטימטע און ניט-פּראָדוקטיווע" (5,5 %). אויפ'ן חשבון פון די דאָזיקע גרופּען קומט פאָר דער אַנגעוויזענער פּראָצעס, וואָס דער פּועל-יוצא פון אים איז דאָס, וואָס מער ווי אַ העלפט פון אַלע היימלאָזע (51,8 %) ווייזט זיך אַרויס צום 1-טן סענטיאַבר 1916-טן יאָר אַלס באַשעפטיגט אין דער אינדוסטריע און מלאכה.

נאָך בולט'ר טרעט אַרויס די ווירקונג פון דער היימלאָזיגקייט אויפ'ן פּראָצעס פון אַריינגעצויגן ווערן אין די פּראָדוקטיווע אַרבעטס-געביטן דאָ, ווען מיר פאַרגלייכן די ציפערן וועגן דער באַשעפטיגונג פון די וואָראָנעזשער אידן-היימלאָזע אויף זייער אַלטן וואוין-אָרט און אין וואָראָנעזש (לויט די דאַטן פון 1917-טן יאָר), *) אויפ'ן גרונט פון די דאָזיקע דאַטן קאָנען מיר צונויפשטעלן פאָלגנדע טאַבעלע (נומער 6):

---

*) זעה דאָס דערמאָנטע ביכעל פון ברוידע וועגן דער אידישער באַפעלקערונג פון וואָראָנעזש.

טאַבעלע № 6

אויף 100 זעלבסטשטענדיגע קומט אויס:

די קאַטעגאָריעס פון די באַשעפטיגונגען	אויפ׳ן אַלטן וואוין־אָרט	אין וואָראָניעזש	זיך פאַרגרעסערט + זיך פאַרקלענערט —
אינדוסטריע און מלאכה . .	30,4	42,9	+ 12,5
האַנדל . . .	46,9	25,2	— 21,7
אַרבעטער און שוואַרצע אַרבעט	8,7	14,0	+ 5,3
אַנדערע . .	14,0	17,9	— 3,9
בסך־הכל .	100,0	100,0	—

אויפ׳ן צופעליגן פאַל פונ׳ם פּראָפעסיאָנעלן באַשטאַנד פון די וואָראָניעזשער הימלאָזע, איליסטרירט אונז די דאָזיגע טאַבעלע דאָס אַלגעמיינע בילד פון דער עקאָנאָמישער סטרוקטור פונ׳ם גאַנצן רוסישן אַנדנטום. ווי ס׳איז צו זעהן פון דער טאַבעלע, איז אויף די אַלטע ערטער די הויפּט־באַשעפטיגונג פון די הימלאָזע געווען דער האַנדל (46,9%) און ערשט אויפ׳ן צווייטן אָרט איז געשטאַנען אינ־

דוסטריע און מלאכה (30.4 %). אין וואראניעזש האבן זיך די זעלביקע היימלאזע שטארק א רוס געטאן נעהענטער צו די פראדוצירנדע באשעפטיגונגן, דהיינו: אויפ'ן נייעם ארט איז די גרעסטע טייל פון די היימלאזע באשעפטיגט אין דער אינדוסטריע און מלאכה (42,9 %), און מסחר פארנעמט דעם צווייטן ארט (25,2 %). דער פראצענט פון די, וואס זענען באשעפטיגט אין אינדוסטריע און מלאכה, איז אויסגעוואקסן פון 30,4 ביז 42,9, ד. ה. אויף 12,5 פראצענט. דער פראצענט פון די הענדלערס איז, פארקערט, קלענער געווארן מיט 21,7 %. שטארק אויסגעוואקסן איז אויך די צאל פון פראסטע ארבעטער—פון 8,7 פראצ. ביז 14 פר. ד. ה. אויף 5,3 %.*)

נאר ל'אמיר איבערגיין צום ווייטערדיקן מיר האבן שוין פעסטגעשטעלט, אז די היימלאזע זיינען געצוואונגען געווען אריבערצוגיין צו די פראדוקטיווע ארבייטס־צווייגן, צו דער אינדוסטריע און מלאכה. די אינדוסטריע צעטיילט זיך אבער

---

*) פארגלייכענדיג דאָס ציפערן-מאטעריאל וועגן וואָראָניעזש מיט'ן מאַטעריאל וועגן אלע היימלאָזע, איבערצייגן מיר זיך, אז די וואָראָניעזשער היימלאָזע געפינען זיך אין א בעסערע באדינגונגען (אַ קלענערער פראָצ. הענדלער, אַ גרעסערער פראָצ. ארבייטער א. א. וו.) ווי די איבריגע.

אויף אַ סך צווייגן און פּאַר אונז איז באַזונדערס אינטערעסאַנט די פראַגע וועגן דעם, ווי עס ווערן פּאַרטיילט די אידישע אַרבעטיגע מאַסן איבער די איינצלנע צווייגן פון דער אינדוסטריע. ווייל עס איז שוין פון לאַנג פעסטגעשטעלט, אַז דער גאַנצער תוך פון דער אַנאָמאַליע פון אונזער עקאָנאָמיק באַשטייט דערין, וואָס מיר זיינען על פּי רוב קאָנצענטרירט אין די לעצטע פּראָדוקציאָנס־סטאַדיען, איבערהויפּט אין דער נאָדל־אינדוסטריע. אין'ם באַאַרבעטן דערנעהרונגס־פּראָדוקטן, אין דער פּראָדוקציאָן, וועלכע אַרבעט דירעקט פּאַר'ן געברויכער, און מיר נעמען כמעט גאָר קיין אַנטייל ניט אין'ם שאַפן די פּראָדוקציאָנס־ווערקצייג, אָדער—וואָס דאָס איז איינס און דאָס זעלביגע—מיר שאַפן דעם אומבייט־קאַפּיטאַל און נעמען כמעט אינגאַנצן קיין אַנטייל ניט אין'ם שאַפן דעם באַשטענדיקן קאַפּיטאַל.*) ס'איז דעריבער זעהער אינטערעסאַנט אַ קוק צו טון, ווי עס ווערן פּאַרטיילט די היימלאָזע צווישן איינצלנע צווייגן פון דער פּראָדוקציאָן, אויף'ן חשבון פון וועלכע צווייגן פון פאַרגרעסערונג פון דער צאָל באַשעפּ־

---

*) וועגן דער פראַגע זעה אגב ב. בּאָראָכאָוו'ס אַרטיקל: „די עקאָנאָמישע ענטוויקלונג פון ידישן פאָלק", וואס איז געדרוקט אין נומ. 1 „דאָס נייע וואָרט".

טיגטע אין דער אינדוסטריע און מלאכה אויף 15.5%, אין פארגלייך מיט'ן 1897־טן יאר, ווי מיר האבן פריהער אנגעוויזן.

אויף דער פראגע גיט אונז אן ענטפער פאלגענדע טאבעלע (נומר 7), דעם מאטעריאל פאר וועלכער מיר נעמען ארויס פון דער אלגעמיינער רשימה וועגן דעם פראפעסיאנעלן באשטאנד פון די אידישע היימלאזע צום 1־טן יאנואר 1916, וואס איז צוזאמענגעשטעלט געווארן דורך דער סטאטיסטישער אפטיילונג פון „יעקאפא”.

היות ווי אונז אינטערעסירט בלויז די פראגע וועגן דער פינאנדערטיילונג פון דער אינדוסטריעלער באפעלקערונג איבער די פארשיידענע באזונדערע צווייגן פון דער אינדוסטריע, און דאס אלגעמיינע בילד פונ'ם פראפעסיאנעלן באשטאנד פון די היימלאזע האבן מיר שוין פריהער באטראכט (טאבעלעס 5 און 6), האבן מיר איצט צוזאמענגענומען אלע איבריקע באשעפטיגונגען, חוץ דער אינדוסטריע, אין איין אלגעמיינע גרופע.

די טאבעלע דערציילט אונז, אז מיט'ן אויסארבעטן הלבשה און טואלעטן באשעפטיגן זיך מער ווי א פינפט חלק פון דער גאנצער צאל זעלבסטשטענדיגע אידן (22.5%). די צווייטע

טאַבעלע № 1

אויף 100 זעלבסטשטענדיגע קומט אויס:		
די קאטעגאריעס פון די באשעפטיגונגען.	די צאָל פון ד׳ וואָס זיינען פאַרנומען אין דער פראָפעסיע:	
	אבסאלוט	0/0
הלבשה און טואלעט	7286	22,5
פעל-באארבעטונג	2 30	8,8
באארבײטונג פון דערנערונגס־פראדוקטן	2246	7,0
מעטאלן־באארבעטונג	1015	3,1
גראפיק און פאפיר-אויסארבעטונג	438	1,3
האלץ־באארבעטונג	417	1,3
באויל-שטאפן	280	0,9
ארבעטער (אויף פאבריקן, זאוואדן און שווארצע ארבעט)	3383	10,5
די איבריקע באשעפטיגונגען	14429	44,6
בסך הכל.......	32324	100,0

גרופּע לויט איר גרויס איז די גרופּע, וואָס פאַרנעמט זיך מיט'ן באַאַרבעטן פעל—אין דער גרופּע, זיינען באַשעפטיגט 8,8% פון אַלע זעלבסטשטענדיגע היימלאָזע. דעם דריטן אָרט פאַרנעמט דאָס באַאַרבעטן דערנעהרונגס-פּראָדוקטן (7,0%), דערנאָך גייט דאָס באַאַרבעטן מעטאַלן (3,1%) און די איבעריגע צווייגן פון דער אינדוסטריע. פאַרהעלטניסמעסיג הויך (פאַר'ן גלות אידנטום) איז דער פּראָצענט פון אַרבעטער—10,5 פּראָצ. פון דער גאַנצער צאָל זעלבסטשטענדיגע.

פאַרגלייכנדיק די ציפערן, וואָס מיר האָבן דאָ באַקומען, מיט'ן באַטרעפנדן ציפערן-מאַטעריאַל פון דער פאָלקס-ציילונג פון 1897-טן יאָר זעהען מיר, אַז אויסגעוואַקסן זיינען פאָלגנדע גרופּן: די, וואָס באַשעפטיגן זיך מיט דער פּראָדוקציאָן פון קליידער און טואַלעט (פון 16,6 % ביז 22,5%), די וואָס באַאַרבעטן פעל (פון 1,4 % ביז 8,8%) און די וואָס באַאַרבעטן דערנערונגס-פּראָדוקטן (פון 3,0% ביז 7,0%). ווי אויך אייניגע אַנדערע. אויף אַזאַ אופן באַדייט די אויבן אָנגעוויזענע פאַרגרעסערונג פון דער צאָל באַשעפטיגטע אין דער אינדוסטריע און מלאכה צווישן די היימלאָזע אויף 15,5 % אין פאַרגלייך מיט'ן 1897-טן יאָר—באַדייט עס, אַז גרעסער איז געוואָרן די צאָל פון די,

וואָס זיינען באַשעפטיגט אין דער קליידער־פּראָדוקציאָן, פעל־פּראָדוקציאָן און אי פ'ן געביט פון באַארבעטן דערנעהרונגס־פּראָדוקטן. אויב אין 1897 יאָר איז אין די דריי צווייגן פון דער אינדוסטריע באַשעפטיגט געווען 58% פון דער גאַנצער אידישער אינדוסטריעלער באַפעלקערונג, דערגרייכט שוין זייער צאָל צווישן די היימלאָזע אין 1916־טן יאָר ביז 69,1%. אַנדעריש גערעט, די נייע שיכטן, וועלכע זיינען געצוואונגען געווען, אויסוואַנדערנדיג פון זייער אַלטער היים, א בערצוגיין צום באַשעפטיגן זיך מיט אינדוסטריעלער אַרבעט, זיינען צוריק אויף דעם זעלביקן וועג, אויף וועלכן ס'גייט די גאַנצע מאַסע פון אידישע בעלי־מלאכות — זיי האָבן זיך קאָנצענטרירט אין אירע לעצטערע סטאַדיען. מיר האָבן באַקומען אַ נייע אַרמיי פון שוסטערס און שניידערס.

אָט דאָס זיינען אין אַלגעמיין די גרונט־מאָמענטן, וועלכע כאַראַקטעריזירן די סאָציאַל־עקאָנאָמישע לאַגע פון דעם טייל פון אונזערע היימלאָזע, וואָס איז פאַררעגיסטרירט געוואָרן דורך די אידישע הילפס־קאָמיטעטן.

אויב מיר זאָלן זיך אָפּשטעלן אויף אַנדערע מאָמענטן, וואָס כאַראַקטעריזירן די ווירקונג פון דער מלחמה אויף אונזער סאָציאַלן אָרגאַניזם.

וואַרפן זיך אונז פריער פון אַלץ אין די אויגן צוויי פאַקטאָרן, וועמענס אומגעוויינטליך שעדליכע ווירקונג עס איז נאָך ווייט ניט אויסגעשעפּט. [illegible] בלייבן דאָ: 1) דאָס ליקווידירן איבערגעוואַלט די אינדוסטריע, ווי אויך אין אַ געוויסער מאָס דעם האַנדל אין די אָקופּירטע ערטער, און 2) דער קאָלאָסאַלער און אָן־אויפהער וואַקסנדיקער יקרות פון לעבנס־מיטלען פאַר די לעצטע 2 יאָר.

אָט די ביידע פאַקטאָרן האָבן גאָר פאַרערגערט אונזער עקאָנאָמישע לאַגע און געבראַכט זי שיעור ניט צו אַ קאַטאַסטראָפע. די ערשטע ערשיינונג, ד. ה. די איבערגוואַלטיגע ליקווידאַציע פון דער אָרטיגער אינדוסטריע, און טיילווייז אויך פון'ם מסחר אין די אָקופּירטע געגנטן קומט פאַר פאַר אַלעמענס אויגן. ווער ס'האָט זיך צוגעקוקט צו די ידיעות, וואָס קומען אָן פון פוילן און ליטע, און די לעצטע צייט אויך פון אוקראַינע, באַלטישן קאַנט און ווייס־רוסלאַנד, דער ווייסט, אַז די דייטשן האָבן פאַרניכטעט די גרעסטע אינדוסטריעלע צענטרן, ווי לאָדז, ביאַליסטאָק און אַ גאַנצע רייע אַנדערע: דער ווייסט, אַז ווילנע, ריגע א. אַנד. שטעט פון די מערב־געגנטן פון רוסלאַנד. וואָס זיינען פריהער געווען גרויסע האַנדלס־צענטרן זיינען איצט אין דער הינזיכט פון האַנדל

אינגאנצן אפגעשטארבן: דער ווייסט, ענדליך, אז אוקראינע און ווייס־רוסלאנד לעבן איצט איבער א קריטישן שטילשטאנד אין דער הינזיכט פון האנדל און אינדוסטריע. און אויב מ'זאל זיך דערמאנען, אז גראד אין די אקופירטע געגנטן פון רוסלאנד וואוינט די גרעסטע טייל פון די רוסישע אידן—93,5% (ז. טאבעלע נומער 1), וועט אונז קלאר ווערן, ווי שטארק ס'האט געדארפט זיין די פארערגערונג פון דער לאגע פון'ם רוסלענדישן אידנטום, וואס איז אין זיין גרעסטער מערהייט באשעפטיגט אינ'ם האנדל און אין מלאכות. און ווירקליך, די ידיעות, וואס דערגייען צו אונז זעלטן, שילדערן אונז די זעהר טראגישע לאגע פון די דארטיקע אידן. דער אידישער ארבעטער ליידט פון דער ארבעטסלאזיגקייט צוליב'ן פארמאכן די אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען. דער אידישער סוחר, דער אידישער פארמיטלער זיינען ארויסגעשטויסן געווארן פון זייערע וואקלדיגע עקאנאמישע פאזיציעס. און די אלע עלעמענטן, וואס זיינען ארויסגעשטויסן געווארן פון זייערע שטענדיגע לעבנס־באדינגונגען, געפינען א צייטווייליגע ישועה אינ'ם אויסנוצן דעם צווייטן פאקטאר, אויף וועלכן מיר האבן אנגעוויזן—דעם קאלאסאלן און אן־אויפהער וואקסנדיגן יקרות פון לעבנס־מיטלען.

וואָס בריינגט צו אַ שרעקליכער אַנטוויקלונג פון ספּעקולאַטיוון מסחר. אין דעם האָט געפונען איר צייטווייליגע ישועה די גאַנצע מאַסע פון אידישע „לופט־מענטשן“, וועלכע האָט ניט געלאָזן קיין טיפע וואָרצלען אין'ם עקאָנאָמישן לעבן פון לאַנד און וועלכע האָט גלייך באַם ערשטן קריזיס געמוזט אַרויסגעשליידערט ווערן אויף יענער זייט. אַט דאָס אנטיילנעמען אין'ם ספּעקולאַטיוון האַנדל האָט אינגאַנצן דעמאָראַליזירט די אידישע מאַסן, וועלכע וואָרפן אַוועק זייערע געוויינטליכע באַשעפטיגונגען צוליב'ן „לייכטן“ פאַרדינסט. ס'איז פאַרשטעהט זיך, ניט שווער פאַראויסצוזעהן, וואָס דער סוף דערפון וועט זיין: דאָס לעבן וועט סוף כל סוף צוריק אָננעמען זיינע נאָרמאַלע פאָרמען, די לופט־שלעסער, וואָס ווערן געבויט אין די מהות פון אונזערע לופט־מענטשן, וועלן זיך צופליהען, ווי זייפן־בלאָזן, און אַלס רעזולטאַט פון דעם אַלעם וועלן מיר באַקומען אַ גרויסע מאַסע מענטשן, וואָס האָט זיך אינגאַנצן אַרויסגעשלאָגן פונ'ם נאָרמאַלן לעבן און וואָס וועט פאַרפילן די רייהען פון עמיגראַנטן און אָרעמע לייט.

3.

צו וואס זשע פאר א אויספירן זיינען מיר געקומען אויפ'ן גרונט פון ערלערנען די געבראכטע פאקטן און ציפערן?

מ'קאן ניט זאגן, אז זיי זאלן זיין זעהר אנגענעם. מיר מיינען אבער, אז ניט פארשוויגן אונזער סאציאלער אהנמעכטיגקייט דארפן מיר, נאר אוועקשטעלן דעם ריכטיקן דיאגנאז און באמיהען זיך צו געפינען די וועגן און מעטאדן בכדי זי אויסצוהיילן.

די גרונט אנאמאליע פון אידישן לעבן, וועלכע באשטייט אין דער אפגעריסנקייט פון'ם באדן און פון די ערשטע פראדוקציאנס־סטאדיען, האט זיך פאר די 20 יאר, וואס זיינען פארגאנגען פון 1897־טן יאר, ניט נאר ניט פארקלענערט, נאר פארקערט אפילו פארגרעסערט. פאר דער צייט האט זיך צוליב דער קאלאסאלער עמיגראציע פון די בעלי־מלאכות קיין אמעריקע און אין אנדערע לענדער שטארק פארערגערט דער פראפעסיאנעלער באשטאנד פון'ם רוסלענדישן אידנטום: די צאל בעלי־מלאכות האט זיך באדייטנד פארקלענערט. אין די צאל הענדלער איז שטארק אויסגעוואקסן. די עקאנאמישע לאגע פון'ם תחום־אידנטום, וואס איז פריהער אויך געוועזן גענוג שוואך, האט זיך

באַדייטנד פאַרערגערט בשעת דער מלחמה, ווען ס'איז פון איין זייט צוליב די מאָביליזאַציעס און הוימלאָזיגקייט שטאַרק אויפגעוואַקסן די צאָל פון ניט זעלבסטשטענדיגע עלעמענטן, און פון דער אַנדערער זייט האָט די אַנטוויקלונג פון די קריגס־אָפּעראַציעס אין די גרעניצן פונ'ם געוועזענעם „תחום" אין די געאיילטע געצוואונגענע אויסוואַנדערונג אין די אינערליכע גובערניעס פון רוסלאַנד פאַרניכטעט אַ גרויסן טייל פונ'ם אידישן פאַרמעגן און אַ גאַנצע רייה אידישע אונטערנעמונגען. די נייע לעבענס־באַדינגונגען, אין וועלכע די אַנטלאָפענע און אַרויסגעשיקטע זיינען אַריינגעפאַלן,האָבן זיי געצוואונגען אין אַ גרויסער מאָס זיך צו פאַרנעמען מיט אינדוסטריע און מלאכות, אין וועלכע ס'איז פון די פאררעגיסטרירטע היימלאָזע (ד. ה. אַזוינע, וואָס על־פּי־רוב האָבן זיי באַקומען שטיצע) פאַרנומען, אַ העלפט פון אַלע זעלבסטשטענדיקע ראָך אָבער זיינען די דאָזיגע נייע שיכטן, וואָס האָבן זיך אַריינגעצויגן אין דער אינדוסטריעלער אַרבעט, געצוואונגען געווען אונטערצוגעבן זיך דעם אַלגעמיינעם געזעץ פון דער אידישער עקאָנאָמיק אין גלות, דהיינו: זיי האָבן זיך קאָנצענטרירט איבערהויפּט אין אייניגע באַשטימטע אינדוסטריע־צווייגען (קליידער־פּראָדוקציאָן, פעל־פּראָדוקציאָן און

באַאַרבעטונג פון דערנעהרונגס־פּראָדוקטן), וועלכע געהערן צו די לעצטערע פּראָדוקציאָנס־סטאַדיען און וואָס זיינען אַזוי כאַראַקטעריסטיש פאַר דער סטרוקטור פונ'ם אַלוועלטליכן אידנטום.

די ווייטערדיקע אַנטוויקלונג פון דער אימפּעריאַליסטישער מלחמה האָט געבראַכט צו דער צוברעקלונג פונ'ם פריהער איינהייטליכן, רוסלענדישן אידנטום אויף 8 פאַרשיידענע חלקים, וועלכע ציהען זיך נאָך איינער צום צווייטן. אָט די דאָזיקע צוברעקלונג האָט באַדייטנד אָפּגעשוואַכט די כחות פונ'ם רוסלענדישן אידנטום און זיין עקאָנאָמישן און פּאָליטישן קאַמף פאַר זיין נאַציאָנאַלער צוקונפט.

דער עקאָנאָמישער שטילשטאַנד אין די אָקופּירטע טיילן פונ'ם „תחום", וואָס לאָזט זיך איצט באַמערקן, ברענגט דערצו, אַז די אידישע מאַסן פאַרלירן זייערע עקזיסטענץ־מיטלען. און ענדליך דאָס אריינציהען זיך אינ'ם ספּעקולאַטיוון האַנדל דעמאָראַליזירט די אידישע מאַסן, וועלכע וואַרפן ניט זעלטן אַוועק זייערע געוויינטליכע באַשעפטיגונגען צוליב די „לייכטע" פאַרדינסטן.

אַלע איבערגעציילטע אומשטענדן האָבן אַריינגעבראַכט אַ שטאַרקן פאַקטאָר אינ'ם גלייכגעוויכט פון דער אידישער עקאָנאָמיק, און אויב פריהער,

באַ אַ סך אַ געזונטערן צושטאַנד, איז דאָס רוסישע אידנטום ניט אומשטאַנד געווען, דאָ אויפ'ן אָרט, זיך אַנ'עצה צו געבן מיט די הלאת'ן פון זיין סאָציאַלן אָרגאַניזם, נאָר ער איז געצוואונגען געווען זיך צו באַנוצן מיט דער מאַסן־עמיגראַציע אין די לענדער, וואָס ליגן אויף יענער זייט ים. וועט עס איצט געווים ניט קאָנען אויסקומען אָ דעם דאזיקן רעטונגס־קלאַפּאַן. מיר דאַרפן זיין גרייט דערצו. די גרינטליכע באַוועגונגס קראַפט פון דער דיאַלעקטישער אַנטוויקלונג פונ'ם גלות־אידנטום הייבט ווייטער אָן צו ווירקן:

* * *

פארלאג דער „האמער“

מאָסקווע — קיעוו — אָדעס.

עס זיינען אַרויס פון דרוק:

צ. ק. פּ. צ. — דאָס אַריינטרעטן פון בּונד אין די ר. ס.-ד. א. פּ. . . (אויספּערקויפט)

אַראָנאָוו — די פּרינציפּן פון פּראָלעטאַרישן ציוניזם . „

חבר זיאמא — בּריף צו אידישע אַרבּעטער . . . „

„ „ — דער „בּונד“ און די אידישע ווירקליכקייט . „

ד. גאָלדשטיין — די איד. ווירטשאַפט אין לאָנדאָן און איר צוקונפט „

ב. בּאָראָכאָוו — די קלאַסן אינטערעסן און די גאַציאָנאַלע פראַגע —.60

„ „ — מיטן פּנים צו דער ווירקליכקייט . . . . . —.15

וו. אדים — די איד. ווירטשאַפט און אירע היסטאָרישע פאַקטאָרן . . —.50

דאנין — וואָס ווילן די פּועלי ציון . . —.25

ה. גריליך — דאָס מאַטעריאַליסטישע פארשטיין פון דער געשיכטע . —.50

א. ארנו — די מתים פון דער קאָמונע , —.60

פאַרלאַג דער „האַמער"
מאָסקווע — קיעוו — אַדעס.

ל. בערלינרויט—די מלחמה און דער איד. אַרבעטער אין פּאַלעסטינא	—.15
פ. לאפארג—וועגן רעליגיע	1.50
וו. פריטשע—דער סאָציאַליזם . . .	—.60
מאַרקס און ענגעלס—דער קאָמוניסטישער מאַניפעסט	1.50
פּראָגראַם—פון דער איד. סאָצ.-דעמ. אַרב. פּאַ"טיי (פּועלי ציון) .	—.20
רעזאָלוציעס- פון III אַלרוסישן צוזאַמענפאָר פון א. ס. ד. א. פּ. (פּ. צ.)	—.12
פערבאַנדס-ביוראָ— דער איד. פּראָלעטאַריאַט און דער אינטערנאַציאָנאַל	—.40
פּאַלעסטינא—זאַמעלבוך № 1 מיט אַרטיקלען פון בן-צבי, בן-גורין, ב. באָראָכאָוו און ז. ברכות	1.80
וו. מאָטיליאָוו -- די אידישע אַרבעטער-ראַטן און דער צוזאַמענפאָר .	—.50

Книжный Складъ „МОЛОТ"
Москва, Лубянский проезд, № 6.

№ 435

פארלאג „לעבן"

פארלאג „לעבן"

ביאגראפישע סעריע;

1) ⁂ נ. לענין (קורצע ביאגראפיע) — פרייז 60 —
2) א. דאבקאווסקי — משה העס — „ 35 —
3) „ „ — ווילהעלם ליבקנעכט — 2 —
4) „ „ — קארל ליבקנעכט — 2 —

בילדער סעריע:

1) קארל מארקס — — — פרייז — 3
2) פרידריך ענגעלס — — — „ — 3
3) פערדינאנד לאסאל — — „ — 3
4) אוגוסט בעבעל — — — „ — 3
5) בער בעראכאוו — — — „ — 3
6) די אלע אויף פאסט-קארטן פאר 100 שט. — 30

סעריע ליטעראטור און קונסט:

1) מ. בראדערזאן - שיחת חולין — פרייז 2.50
2) „ „ — טוי (טאנקעס) „ 2 —
3) זאלבאפערט--א זאמעלבוך (לידער)„ 2 —
4) ז. סעגאלאוויטש—א לעגענדע וועבט זיך — 3
5) י. ל. פרץ—אויב נישט נאך העכער „ 75 —
6) „ „ — צווישן צוויי בערג „ 75 —
7) י. ל. פרץ — באנציע שווייג — פרייז 75 —
8) „ „ — משיח'ס צייטן — „ 75 —

פאַרלאַג „לעבן"

9) „ „ — אייזיקל שוחט — „ —75—
10) „ „ — די פרומע קאַץ — „ —75—
11) „ „ — מענדל ברײַנעס — „ —75—
12) „ „ — פיער דורות — „ —75—
13) „ „ — די פאַרשטויסענע— „ —75—
14) „ „ — דאָס שטריימל — „ —75—
15) ז. ווענדראָוו—אַרבעט און נויט — „ —5
16) מ. אַרנשטיין—דאָס אייביקע ליד „ —2
17) „ —שוועסטער און ברידער „ —2
18) „ — דער פריהלינג גייט „ —2

סעריע פאַר קינדער:

(לידער מיט נאָטן).

1) א. מענדעלס—קינדער קומט אין ראָד פרייז 40—
2) א. העלמאַנד שנייעלאַך — — „ 40—
3) „ „ - פעטער שניאור — „ 40—
4) „ „ - מצות — — — „ 40—

פאָפולער-וויסנשאַפטליכע סעריע.

1) א, קאַטיק — נאַטורוויסנשאַפט — פרייז —6

***

הויפט פאַרקויף אין בוכהאַנדלונג

— „דער האַמער" —

Книжный склад „МОЛОТ", Москва

Лубянский проезд 6.